

Gezi Yazıları: Meksika

Serdar Kaya

serdarkaya.com
derinsular.com
serdarkhan.blogspot.com

İÇİNDEKİLER

1. Meksika.....	2
Temel bilgiler.....	2
2. Mexico City.....	3
Temel bilgiler.....	3
İlk görülecek yerler.....	4
Görülecek diğer yerler.....	6
Diğer detaylar.....	7
3. Oaxaca City.....	8
Temel bilgiler.....	8
İlk görülecek yerler.....	9
Görülecek diğer yerler.....	11
4. Ölüler Günü.....	11
Halk Katolisizmi.....	11
Ölümler Gününe dair inançlar ve pratikler: Oaxaca City.....	11
İki not, iki fotoğraf.....	14
Ek 1: Meksika Yapımı İzlemeye Değer Filmler.....	14
Ek 2: Fotoğraf ve Videolar.....	15
Ek 3: Instagram, Flickr, YouTube.....	15

Bu kitapçığın ve benzeri çalışmaların en güncel versiyonlarına
aşağıdaki adresten ulaşabilirsiniz:

derinsular.com

Son güncelleme: Nisan 2020

© 2020 Serdar Kaya. Bazı hakları saklıdır: Creative Commons [BY-NC-ND](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

1. Meksika

Temel bilgiler

- **İdari sistem**

Meksika, federal bir devlet. Ülkenin resmi adı, Meksika Birleşik Devletleri. Ülkede 31 eyalet var. Başkent Mexico City'nin bulunduğu bölge ise (tıpkı ABD'deki Washington D.C. gibi) doğrudan federal hükümete bağlı.

- **Demografi**

Meksika'da 127 milyon insan yaşıyor. Halkın kabaca %15'i Amerikan yerlisi. Yine kabaca bir o kadar insan ise, Avrupa kökenli. Çoğunluk ise, bu iki grubun melezi ([mestizo](#)). Ancak bu oranlar, esas alınan kritere bağlı olarak değişiyor. Yine de, ülkenin güney ve güneydoğusundaki eyaletlerde Amerikan yerlilerinin nüfus içinde daha yoğun olduğunu ve hatta yer yer çoğunluğu oluşturduğunu söylemek mümkün. Ülkede, %1 oranında Afrika kökenli bir azınlık da var.

- **Karteller**

Meksika, gelişmekte olan bir ülke. Hatta, yakın bir geçmişe kadar, gelişmiş ülke statüsüne erişmesi en muhtemel görülen ülkelerden biriydi. Ancak, ülkenin gelişmesinin önünde büyük bir engel var: Meksika'nın farklı bölgeleri, üç büyük uyuşturucu kartelinin kontrolü altında. Karteller, zengin, güçlü ve silahlı. Dolayısıyla, devlet ülkenin çoğu kesimine reel olarak hakim değil. Dahası, karteller arasındaki çatışmalar, kimi bölgeleri yaşanmaz hale getiriyor. Devlet, bu duruma bir son verme amacıyla 2006 yılından itibaren kartellerle [aktif savaş](#) içerisinde. Ancak, o günden bugüne çoğu sivil 100.000'den fazla insan hayatını kaybetti. Devletin yakın gelecekte herhangi bir sonuç alabilmesi halen zor görünüyor. (Meksika'nın hangi bölgelerinin ne derece güvenli olduğu konusunda güncel ve güvenilir bilgiler için, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın [ilgili sayfasına](#) bakılabilir.)

- **İngilizce**

Meksika'da İngilizce bilen az insan var. Bilenlerin ise, çoğu iyi derecede bilmiyor. Gayet düzgün ve akıcı bir İngilizceye sahip olan Meksikalılara rastlamak mümkün olsa da, havayollarında çalışanların dahi çoğu İngilizceye çok fazla hakim değil. İngilizce bilgi kaynakları da sınırlı. Mexico City gibi turist bir şehirde dahi tabelalarda İngilizce bilgi yer almıyor. İspanyolca bilmeyen turistler için, sözlük ve [Google Translate](#) gibi çeviri araçları bu nedenle mutlaka gerekli. (Hatta Meksikalı çalışanlar da İngilizce bilgi vermeleri gerektiği zaman cep telefonlarından Google Translate açıyorlar!)

- **Kültür**

Meksika, Latin Amerika'nın dindar sayılabilecek Katolik bölgelerinden biri. Şili gibi, halkın büyük ölçüde seküler olduğu yerlere nazaran Tanrı inancı ve her hafta kiliseye gitme oranı daha yüksek (%47). Ancak, günlük hayata çok fazla yansıyan, katı bir dindarlık yok. Sadece bazı yaygın geleneksel tavırlar var. Günlük hayat modern ve canlı.¹

---

1 Mexico City'de parklarda, kafelerde her yaştan öpüşen çiftlere rastlamak gayet sıradan -- ki 60-70 yaşlarında iki insanın bir parkta birbirine sarılıp uzun uzun öpüşebilmesi, ABD'nin dahi çoğu yerinde tuhaf karşılamak derecede bir rahatlık.

2. Mexico City

Temel bilgiler

- **Nüfus**
Mexico City'nin nüfusu 20 milyonun üzerinde. Takriben her altı Meksikalıdan biri Mexico City'de yaşıyor.
- **Metro**
Mexico City, gelişmekte olan bir ülkede nadir rastlanabilecek denli büyük bir metro ağına sahip. Şehrin her semtine metro ile gitmek ve kısa bir yürüyüşten sonra istenen yere varmak mümkün. Şehrin yarım saat dışındaki [UNAM](#) üniversitesine dahi gün ışığı görmeden gidilebiliyor. Ancak, şehir merkezine yakın olan kimi hatlar, kimi saatlerde epey kalabalık oluyor. Hatta bu nedenle pembe vagon uygulaması başlatmışlar. En uç noktadaki birkaç vagon kadınlara ait. Kadınlara ayrılmış vagonlara tabii küçük çocuklar da binebiliyor. Diğer vagonlar karma.
- **Konaklama**
Airbnb ya da otel rezervasyonları için, mekanın konumundan da önce, herhangi bir metro durağının yakınında olmasına dikkat etmek gerekli. Zira Mexico City büyük bir yer. Her yere yürüyerek gitmek kolay değil. Ama herhangi bir metro durağının yakınında olduktan sonra, kalınacak yer şehir merkezine yakın olmuş olmamış, çok fark etmiyor. Kaldı ki, şehrin çok merkezi bir noktasında da kalınsa, hemen her gün metroya zaten binilecek. Dolayısıyla, metro durağına yakınlık ilk dikkat edilmesi gereken nokta. İkinci nokta ise, güvenlik.
- **Güvenlik**
Mexico City, insanın kendisini (en azından gündüz vakti) güvende hissetmediği bir şehir değil. Ancak, yerli halk dahi kimi mahallelerin çok tekin olmadığını ifade ediyor. Dahası, merkezi ve kalabalık yerlerde dahi güvenlik sorunu bir parça hissediliyor. Neredeyse her köşede bir polis var. Marketler gibi nakit bulunan dükkanlarda ise, güvenlik görevlileri bulunuyor. Hırsızlık, soygun duyulmadık şeyler değil. Ama tabii bunlar İstanbul'da ya da diğer büyük şehirlerde de olmuyor değil. Arada sadece belirgin bir seviye farkı var. Issız sokaklara girirmedikten ve pahalı güneş gözlüğü, saat ya da mücevher gibi zenginlik göstergesi eşyalarla hırsızları, fidyecileri davet etmedikten sonra, korkmak için çok fazla neden yok.
- **Yiyecek**
Sokak yemeği (*street food*) kültürü, Meksika'da gayet güçlü. Ancak sokak yemeğinden kasıt, sadece seyyar büfelerde satılan yemek değil. Mesela, ev kadınlarının piknik tüplerini, tavaalarını, tencerelerini alıp sokakta yemek yapıp satmaları gayet sıradan. Ancak, sağlıklı ürünler biraz nadir. Sık rastlanılan yemekler arasında, [taco](#), [burrito](#), [quesedilla](#), [enchilada](#) ve [tortilla](#) sayılabilir. Ancak nasıl ki Türk mutfağı sadece döner ekmekten ibaret değilse, Meksika mutfağı da elbette tacodan, cipsten ibaret değil. Ama sağda solda en sık rastlanılan ürünler bunlar.

Bu seçeneklerin ötesine geçmek isteyenler için [La Casa de Toño](#) iyi bir tercih olabilir. Şehrin pek çok yerinde şubeleri bulunan La Casa de Toño (Tonyo'nun Evi/Yeri), hem yerel halkın hem de turistlerin rağbet ettiği gayet popüler bir zincir restoran ve çok sayıda seçeneğe

sahip. Kimi zaman bir saat kuyrukta beklemek gerekse bile, değebilir!

- **İçecek**

Caddelerde, çarşılarda, pazarlarda (*mercado*) taze sıkılmış meyve suları satan yerler var. Çok sayıda tropikal meyvenin de bulunduğu bu yerler, Meksika'nın muhtemelen en sağlıklı ürünlerini satıyor. (Merkezi bir örnek için bkz.: [19.4340818, -99.1356095](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095))

Ancak turistlerin çoğu, sağlıklı meyve kokteyllerini değil, tekila ve [mezkal](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095) rneklerini denemeyi tercih ediyor! Tekila ve mezkal, Meksika ve Güney Amerika'da rastlanan bir l bitkisi olan [agavenin](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095) damıtılmasıyla üretilen iki alkollü iki. Bu konuda daha fazla bilgi için, Mexico City'deki Garibaldi Meydanı'nda yer alan [Tekila ve Mezkal Müzesi](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095) gezilebilir.

- **İstanbul Gibi!**

Mexico City kimi yönleriyle İstanbul'u andırıyor. Şehir epey kalabalık. Yollarda sürekli çalışmalar, açık çukurlar var. Hava kirli. Sokaklarda, henüz toplanmamış p torbalarına rastlamak gayet sıradan. Bunlar aslında gelişmiş ile gelişmekte olan dünya arasındaki farklar. Ancak bu gibi benzerliklere rağmen, Mexico City İstanbul'a nazaran daha düzenli. Kaldırımlar geniş. İnsanlara nefes aldırın büyük parklar, meydanlar ve trafiğe kapalı caddeler de az değil.

İlk görülecek yerler

- **Zcalo**

Yani şhrin [ana meydanı](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095). Meydanın bir kenarında [Katedral](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095), diğer kenarında bakanlık ofislerinin bulunduğu [Milli Saray](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095) var. Her ikisi de ziyarete açık, ve her ikisini de görmek gerekli -- ama ikincisinin açık olduğu zaman aralığı daha dar, ve kuyruklar kimi zaman biraz daha uzun.

- **Dört paralel cadde**

Zcalo ile [Güzel Sanatlar Sarayı](https://www.kaymakci.com.tr/19.4340818,-99.1356095) arasında uzanan, birbirine paralel dört cadde: Tacuba, 5 Mayıs, Madero ve 16 Eylül caddeleri. Bunların en önemlisi, trafiğe kapalı olan Madero caddesi. Ama bu dört caddenin tamamını, aralarındaki sokaklarla birlikte görmek gerekli. Bu gezi esnasında görülebilecek yerlerden bazıları:

- Venustiano Caranza ve Bolivar caddelerinin keşişimindeki Osmanlı Saati (*Reloj Otomano*). Osmanlı Devleti, bu saati 1910 yılında Meksika'ya hediye etmiş. ([19.431896, -99.1396473](https://www.kaymakci.com.tr/19.431896,-99.1396473))

- 16 Eylül Caddesi zerindeki İdeal Pastanesi (*Pastelería Ideal*). Popüler bir pastane, ve başka şubeleri de var. Türkiyeliler için çok bulunmaz şeyler değil. Ama Meksika'da yaygın rastlanan hamur işi ürünlerini tanımak için ideal bir yer. ([19.432680, -99.1399500](https://www.kaymakci.com.tr/19.432680,-99.1399500))

- [Latinoamericana Kulesi](https://www.kaymakci.com.tr/19.432680,-99.1399500). Mexico City'nin en yüksek gkdelenlerinden biri. 44. katına çıkıp şehri yukarıdan görmek mümkün. ıkış cretli. Kuyruk kimi saatlerde uzun olabiliyor.

- [Güzel Sanatlar Sarayı](https://www.kaymakci.com.tr/19.432680,-99.1399500). Latinoamerikana Kulesi'nin hemen karşı köşesindeki beyaz bina.

Mexico City

Zócalo

Osmanlı Saati

Teotihuacan

Jesus Malverde

Aralık 2018

<https://www.instagram.com/restlessjourneyman/>

- **Zona Rosa**

Ya da [Pembe Bölge](#). Şehrin alışveriş ve eğlence merkezlerinden biri olan küçük bir semt. Kafeler, barlar, restoranlar, dükkanlar ve kitapçılar geç saatlere dek açık. Semt, 1990'lı yıllardan itibaren gelişmekte olan bir LGBT+ komünitesine de sahip. Onur yürüyüşleri de bu semtte yapılıyor.

Görülecek diğer yerler

- **Teotihuacan**

Mexico City'nin takriben 40 kilometre kuzeydoğusunda bulunan, Kolomb-öncesi dönemden kalma bir şehir. Bir zamanlar Amerika kıtasının en büyük, dünyanın ise altıncı büyük şehri olan Teotihuacan, bugün tarihi öneminden ziyade, piramitleri ile meşhur. Şehirde yer alan [Güneş Piramidi](#), dünya üzerindeki [en yüksek piramitler](#)den biri. Piramidin tepesine tırmanmak mümkün, ama kimi saatlerde kuyruk epey uzun olabiliyor. (Mexico City'den [Teotihuacan](#)'a otobüsle yolculuk etmek mümkün. Yol ve trafik Türkiye ayarında ve çok güvenli sayılmaz.)

- **Reforma Bulvarı ve Bağımsızlık Anıtı**

Zona Rosa'nın hemen kuzeyinden (de) geçen büyük [bulvar](#) ve bu bulvarda bulunan anıt. [Bağımsızlık Meleği](#) olarak da bilinen anıt, Meksika'nın ve şehrin başlıca sembollerinden biri. (Mexico City'deki pek çok konsolosluk bu bulvar üzerinde ve anıta yakın.)

- **Polanco**

“Mexico City'nin Etiler'i” demek mümkün. Ama “Beverly Hills'i” demek belki daha doğru. Şehrin en zenginleri bu semtte yaşıyor ve/veya alışverişini burada yapıyor. Semtin ortasından geçen [Masaryk Bulvarı](#), dünyanın en pahalı markalarının mağazaları ile dolu. Ülkedeki gelir dağılımındaki uçurumun boyutunu anlamak için [Polanco](#)'ya mutlaka uğramak gerekli. (Gelir dağılımındaki uçurumun etnik bir yönü de var. Bu konuda bkz.: 2018 yapımı ve üç Oscar ödüllü [Roma](#) adlı film.)

- **Chapultepec**

İçinde müzeler, göletler, bir kale ve bir de hayvanat bahçesi bulunan gayet büyük bir park. [Chapultepec](#), Polanco'nun hemen güneyinde, Zona Rosa'nın ise hemen batısında.

- **Uruguay ve El Salvador Caddeleri**

Zocalo'nun güneyinde, doğu-batı doğrultusunda uzanan bu iki caddenin bulunduğu bölge, Mahmutpaşa ve Mercan civarlarını andırıyor. Caddelerde gruplaşmış perakendeciler var. Elektrikçiler başlıyor, birkaç blok devam ediyor, sonra kırtasiyeciler, sonra gelinlikçiler, sonra manifaturacılar... Kilometrelerce böyle gidiyor...

- **Sabit Pazarlar**

Oyuncaktan hediyelik eşyaya, yiyecekten giyeceğe her şeyin satıldığı pazarlar (*mercados*). Ama Türkiye'deki gibi haftanın belli bir günü belli bir yerde kurulan pazarlar değil hiçbir. Yeri sabit, [hem kapalı hem de açık](#) alanı bulunan ve her gün açılan pazarlar bunlar. Fiyat ve kalite açısından Polanco ile bu pazarlar arasında elbette büyük bir uçurum var.

Bu pazarların çoğunda aşağı yukarı aynı şeyler satılıyor. Ama bazı şeyler için belli pazarlara gitmek gerekli. Mesela, [Sonora Pazarı](#), ahşap ve seramik [Santa Muerte](#) heykelleri ve diğer

okült ürünler ile ünlü. ([Breaking Bad](#) dizisinden hatırlanabilecek olan [Jesus Malverde](#) büstleri, bu pazarda bulunabilir.) El işi ürünleri için ise, bkz.: [Mercado de Artesanias la Ciudadela](#).

- **Bazı metro durakları**

Kimi metro durakları ziyarete değer öğelere sahip. Mesela, [Zapata](#) durağı, Meksika Devriminin (1910-1920) önde gelen liderlerinden [Emiliano Zapata](#)'nın farklı sanatçılar tarafından yapılmış resimleri ile dolu. Görmeye değebilecek bir diğer durak: [Observatorio](#).

Diğer detaylar

- **Santa Muerte**

[Breaking Bad](#) izleyicileri, kuzenlerin Mercedes'ten inip yerde süründükleri [sahneyi](#) hatırlayacaklardır. Kuzenler, ilgili sahnede [Santa Muerte](#)'den Heisenberg'i öldürmesini diliyorlar. Santa Muerte, Kolomb-öncesi yerli inançlarından bugüne gelmiş, ama varlığını hristiyanlıkla birlikte devam ettirmeyi başarmış bir ölüm tanrıçası. Katolik Kilisesi her ne kadar Santa Muerte'nin hristiyanlıkla bir ilgisi bulunmadığını uzun süredir söylemekte olsa da, Meksikalıları Santa Muerte'den vazgeçirmeyi başarabilmiş değil. Mexico City'de çarşılar, pazarlarda Santa Muerte sunaklarına rastlamak gayet sıradan. (Not: Bu sunakların fotoğraflarını çekecekseniz, oradaki kutucuğa biraz bozuk para bırakın. Özellikle de etrafta birileri varsa!)

- **La Catrina**

Santa Muerte ile La Catrina'yı karıştırmamak gerekli. Santa Muerte, okült/büyü çağrışımı güçlü olan korkutucu bir karakter. [La Catrina](#) ise, ölümle barışık olmayı ve ölüme gülmeyi yücelten Meksika kültürü içinde gayet pozitif bir imge. Meksika'da hediyelik eşya dükkanları ve sair yerlerdeki ölü kadın figürlerinin ezici çoğunluğu, Santa Muerte değil, La Catrina.²

- **Havaalanından şehre gidiş**

Havaalanından şehre giderken taksi tutmanıza çok gerek yok. Trenle metro ağının merkezine yaklaştığınızda, istediğiniz bölgeye aktarma yapabilirsiniz. Havaalanı şehir merkezinin biraz dışında. Dolayısıyla etrafta tuhaf binalar, alışık olmadığınız türden insanlar görebilirsiniz. Korkmayın. Özellikle, gündüz vakti ise ve etrafta başka insanlar da varsa, hiç korkmayın. Çocuklar ya da gençler gelip kucağınıza jelibon, sakız, çikolata gibi şeyler bırakabilir. İstemiyorsanız, hiçbir şey yapmanız gerekmiyor. Biraz sonra gelip hepsini toplayacaklardır. İstiyorsanız, alıp yiyin. Çocuk gelince parası neyse verirsiniz.

---

² Uzmanların tahmini, La Catrina'nın [Aztek](#) tanrıçası [Mictēcacihuātl](#)'dan evrilmiş olduğu yönünde.

3. Oaxaca City

Temel bilgiler

- **Lokasyon**

Oaxaca City, ya da İspanyolca adıyla Oaxaca de Juárez, Meksika'nın güneyindeki Oaxaca eyaletinin başkenti ve en büyük şehri. Oaxaca City, ekvator çizgisine çok uzakta olmasa da, 1555 metrelik yüksek rakımı nedeniyle yılın tamamında nisbeten ılıman bir iklime sahip.

- **Nüfus**

Oaxaca City, takriben 650,000 kişinin yaşadığı küçük bir şehir. Şehrin önemi, büyüklüğünden değil, tarih ve kültüründen ileri geliyor.

- **Demografi**

Meksika'nın diğer güney eyaletlerinde olduğu gibi, Oaxaca City ve civarında da Amerikan yerlilerinin oranı yüksek. Yöre halkının kabaca yarısı [Mixtec](#) ve [Zapotec](#) kökenli. Kimliğin etkisi, yerel müzik, danslar ve mutfak üzerinde halen belirgin.

- **Yiyecekler**

Yörenin mutfağı, ülkenin geri kalanından farklı. Gözleme ile lahmacun arasında bir yiyecek olan ve farklı içeriklerde hazırlanabilen [tlayuda](#), hem yerel halkın hem de turistlerin ilgi gösterdiği gayet popüler bir örnek.

Koyu renkli bir sos olan [mole](#) ile hazırlanan yemekler de aynı derecede popüler. Tamamen mole sosu ile kaplı tavuk budunun pilav ile servis edildiği versiyonu, içlerinden en sık rastlanılanı.

Oaxaca bölgesinde [çekirge](#) de yaygın olarak yeniyor. Şehirdeki sabit pazarlarda ve kimi zaman sokaklarda büyük leğenler içinde satılan çekirgelere sıklıkla rastlanabilir. Çekirge, yüksek protein içeriyor olması nedeniyle besleyici. (Çekirgeler, kurutulduktan ya da kızartıldıktan sonra, bütün olarak yeniyor.)

Oaxaca bölgesinin iklimi, kakao yetiştirmeye uygun. Şehrin ekonomisinde ve mutfağında kakaonun yeri önemli. Kakao ürünleri satan perakende zinciri [Mayordomo](#)'nun şubeleri şehrin her köşesinde var. Açıkçası, Oaxaca'nın kakao ve çikolata ürünlerinin pek bulunmaz bir yanı yok. Ama yerel ürünler olması nedeniyle turistler yine de ilgi gösteriyor.

Konunun etik bir yönü de var. Dünyanın hemen her yerinde satılan neredeyse bütün çikolatalarda, köle çocukların da emeği [var](#). Zira dünya kakao üretiminin kabaca yarısı Sierra Leone ve Gana'da gerçekleşiyor ve bu iki ülkenin kakao üreticileri, arazilerinde Mali ve sair yerlerden kaçırdıkları çocukları çalıştırıyorlar.³ Oaxaca'daki üretim ise yerel. Dolayısıyla, Mayordomo'dan tartı usulü satın alabileceğiniz kakao tanelerini gün içinde yerken içiniz daha rahat olabilir. Kakao taneleri, kahvenin yanında yemek için de gayet uygun. (Kahve endüstrisindeki emek sömürüsü ise ayrıca önemli.)

---

3 Bu konuda, Kanadalı gazeteci [Carol Off](#)'un [Bitter Chocolate](#) adlı kitabı okunabilir. Bir diğer önemli kaynak, [The Dark Side of Chocolate](#) adlı, 2010 yapımı belgesel. Son olarak, daha özet bilgi için bkz.: [Cocoa's Child Laborers](#) (Peter Whoriskey, Rachel Siegel / The Washington Post, 5 Haziran 2019).

- **İçecekler**

Kakaonun yaygın olduğu bir yerde, sıcak çikolatanın da kültürün bir parçası haline gelmesi belki şaşırtıcı değil. Ancak Oaxaca yöresinde, sıcak çikolata ekseriyetle baharatlı olarak satılıyor ve elde tutulan bir çubukla köpürtülmüş sütle karıştırdıktan sonra ekmek bandırarak yeniyor. Sıcak çikolataya ekmek bandırmak gayet yaygın ve yerel sofra adabına aykırı değil.

[Tejate](#) (te-haa-te), Kolomb-ncesi dönemden kaldığı düşünülen popüler bir soğuk içecek. Darı, kakao, antilkayısı ve kakao çiçeği karışımından oluşan bir tozu, soğuk su ve şeker ile (hemen gözünüzün önünde) karıştırmak servis ediyorlar. Önceden değil, anlık hazırlanması gerektiği için, şayet az şekerli olmasını istiyorsanız, söyleyebilirsiniz. ("Menos azcar, por favor.")

[Atole](#), bir diğer geleneksel içecek. Mısır, şeker, vanilya ve tarçın içeriyor ve sıcak içiliyor.

[Horchata](#), bir tür pirinç sütü. Vanilya ve/veya çeşitli baharatlar içeren farklı türleri var. Sıcak ve soğuk iilebiliyor.

Oaxaca özelinde, [mezkal](#) ayrıca önemli. Bu yörede, tekiladan ziyade mezkal tercih ediliyor. Mezkal yre için aslında bir iftihar vesilesi. Zira Oaxaca City ve civarında mezkal hem üretiliyor, hem tüketiliyor, hem de turistlere satılıyor. Farklı büyüklüklerdeki şişelerde mezkal satan dükkanlara şehrin her yanında rastlamak mümkün. (Küçük şişeleri kimileri hediye götürmek için satın alırken, kimileri ise cebine koyup gün içinde demleniyor.) Oaxaca City'nin 47 kilometre güneydoğusundaki [Santiago Matatlan](#) kasabası, ziyarete de açık olan çok sayıda mezkal üreticisine sahip. (Zcalo meydanı ve sair yerlerde Santiago Matatlan'a gidip gelmek için günlük tur satın almak mümkün.)

[Pulke](#), agave bazlı, süt rengine bir diğer geleneksel iki. Ancak alkol oranı tekila ve mezkale (~40%) nazaran düşük (~5%).

İlk görülecek yerler

- **Zcalo**

Ya da şehir meydanı. Mexico City'deki gibi kare şeklinde, ama daha küçük.

- **Macedonio Alcal Caddesi**

Oaxaca Katedrali'nden Santo Domingo Kilisesi'ne uzanan, trafiğe kapalı [cadde](#).

- **Santo Domingo Kilisesi**

Ya da, formal adıyla [Santo Domingo de Guzmán](#).

- **Panteon General**

şehir mezarlığı.

- **Monte Albán**

Oaxaca City'nin merkezine 4.5 kilometre uzaklıkta, Kolomb-ncesi döneme ait bir şehrin kalıntıları. Zcalo meydanı ve sair yerlerde [Mount Albán](#)'a günlük tur satın almak mümkün. Tur, sadece minibüs ile [kalıntılara](#) gidip gelmeye yarıyor. Giriř creti tura dahil değil.

Oaxaca City

Çekirge

Şehir merkezi

“Kim ki mezkal içmedi, hiç yaşamadı!”

Macedonio Alcalá Caddesi

Ekim-Kasım 2019

<https://www.instagram.com/restlessjourneyman/>

Görülecek diğer yerler

- **Sabit pazarlar**
Mercado Benito Juarez. Mercado 20 de Noviembre. Mercado de la Merced.
- **Tarihi binalar**
[Oaxaca Katedrali](#) (Zócalo'nun hemen yanında). [Bazilika](#).
- **Xoxocotlan Mezarlığı**
Oaxaca'nın beş kilometre güneyindeki (ve havaalanının hemen yanındaki) küçük bir kasaba olan Xoxocotlan'da bulunan mezarlık. Birbirine yakın mesafede iki mezarlık var. (Biri eski, diğeri yeni mezarlık.) Ölüler gününde bir gece Xoxocotlan Mezarlığı'nda, bir gece de Panteon General'de zaman geçirmek adettendir.

4. Ölüler Günü

Halk Katolisizmi

Latin Amerika'daki hristiyanlık, yer yer [Aztek](#) inançlarıyla iç içe geçerek bir [Halk Katolisizmi](#) oluşturmuş. Halk Katolisizmi, Katolik inancına bir dizi hristiyanlık dışı öğenin eklenmiş olmasının ötesinde çok fazla anlam ifade etmiyor. Katolik Kilisesi, hristiyan dünyanın başka yerlerinde rastlanmayan [Santa Muerte](#) gibi ikonalar ve bu ikonalar etrafında şekillenen türbe (*shrine*) kültürüne her ne kadar eskiden beri karşı çıkmış olsa da, ilgili inançları yok etmeyi başaramamış. Kilise'nin bu konudaki tavrı halen aynı olsa da, insanlar ilgili öğeleri de bir şekilde inançlarının bir parçası olarak görüyorlar. Türkiyelilerin bu durumu anlaması belki nisbeten kolay, çünkü Diyanet İşleri'nin ve çoğu ilahiyatçının türbe ve yatırlar konusunda söyledikleri bazı şeyler de büyük ölçüde aynı doğrultuda. (Ve Türkiye'deki benzeri inanç ve pratiklerin ortadan kaldırılabilmesi de elbette aynı derecede zor.)

Latin Amerika hristiyanlığına sızmış bulunan yerli inançlar özelinde Ölüler Günü'nün (31 Ekim-2 Kasım) özel bir yeri var. Ölüler Gününe ([Dia de Muertos](#)) dair kutlamalar ve gelenekler, Meksika'da bilhassa güçlü. Muhtemelen [Aztek](#) döneminin dahi öncesine uzanan bir geçmişe sahip olan bu gelenek, bugün kısmen hristiyanlık içine entegre olmuş durumda. Örneğin, eskiden kutlamalar [Aztec takvimi](#)nin dokuzuncu ayı boyunca sürermiş. Hristiyanlığın kıtadaki hakimiyetinin artmasının ardından, bir aylık kutlamalar 31 Ekim ile 2 Kasım arasındaki Hallowmas günlerine alınmış.

Ölüler Gününe dair inançlar ve pratikler: Oaxaca City

Ölüler Günü, Meksika'nın yanı sıra, kimi Orta Amerika ülkelerinde ve ABD'de hispanik nüfusun yoğun olduğu (Arizona, New Mexico, Teksas gibi) yerlerde de kutlanıyor. Ancak Meksika ve bilhassa Oaxaca'daki kutlamalar hem daha canlı, hem de daha otantik. Dolayısıyla, Oaxaca City, 31 Ekim ile 2 Kasım arasında dünyanın pek çok köşesinden turist çekiyor.

Oaxaca City'de Ölüler Günü

Bir sunak (Şehirde, bir restoran içinde)

Santo Domingo önünde düğün

Ölü ekmeği (pan de muerto)

Japonyalı turistler

Ekim-Kasım 2019

<https://www.instagram.com/restlessjourneyman/>

Ölümler Günü, her ne kadar merkezinde ölüm olsa da, matem havasında geçmiyor. Aksine, gayet renkli ve neşeli bir bayram. Zira, *Kolomb-öncesi kültür, ölümden korkmayı değil, ölüme gülmeyi telkin ediyor*. Dolayısıyla, bayramla birlikte, şehrin rengi ve görüntüsü tamamen değişiyor. Turuncu renkli kadife çiçekleri, (tıpkı Ramazan pideleri gibi) sadece bayram günlerinde üretilen ve satılan özel ölü ekmekleri, şekerden ya da çikolatadan yapılmış kafatasları, sunaklar, La Catrina kuklaları, ve elbette makyajlar...

* * *

Ölümler Günü'nün temelinde, ölümlerin ruhlarının *hatırlandıkları müddetçe* yaşadığı ve bu özel günlerde dünyayı ziyaret ettiği inancı var. İnancın güncel versiyonuna göre, birinci gün çocuklar, ikinci gün yetişkinler, üçüncü gün ise bütün ölümler dünyayı ziyaret ediyor.

İnsanlar bu nedenle sevdiklerinin mezarlarını temizliyor, turuncu [kadife çiçekleri](#)yle [süslüyor](#) ve günün önemli bir kısmını mezarlıkta “onlarla” geçiriyor. Çiçeklerin yanı sıra, çocukların mezarlarına oyuncaklar, büyüklerinkilere ise yiyecekler, içecekler konuyor. Mezara nelerin konacağı konusunda kesin kurallar yok. Maksat, hayatta iken mevtayı mutlu eden şeyleri *sunmak*. Dolayısıyla, mezarların üzerinde meyve dolu tabaklar, [ekmekler](#), kapağı açılmış (ama içilmemiş) bira şişeleri gibi şeyler görmek son derece [sıradan](#). Seyyar bir televizyonda eski bir filmin ya da dizinin oynadığını görmek de mümkün!⁴ Mezar başında bulunan insanların birbirlerine mevta ile olan anılarını anlatmaları ya da hep birlikte şarkılar söylemeleri de sıklıkla rastlanabilecek pratikler arasında.

İnsanların günü ya da geceyi geçirmek üzere mezarların başında toplanmaları, mezarlıkları ve çevrelerini bayram yerine çeviriyor. (Çünkü bu zaten bir bayram.) Mezarlıkların hemen dışında, yiyecek içecek satışı da yapılan büyük pazarlar kurulduğundan, mezarlıkların çevreleri gece gündüz canlı oluyor.

Şehir merkezi de aynı şekilde bayram boyunca gece gündüz canlı. Sokak kenarlarında, bina içlerinde, pasajlarda mezar başlarındakine benzer şekillerde süslenmiş ve donatılmış [sunaklara](#) rastlamak mümkün. Caddeler pazarlar, kadife çiçekleriyle, [irili ufaklı](#) iskeletlerle, La Catrina figürleriyle ve bayrama özgü diğer sembollerle süslü. Ölü ekmekleri ([pan de muerto](#)) ve kafatası şekerlemeleri ([calavera](#)) şehir içinde de yaygın olarak satılıyor.

Şehirdeki kutlamaların merkez noktasının [Santa Domingo Kilisesi](#) önündeki [meydan](#) olduğu söylenebilir. Meydanı ilginç kılan enteresan öğelerden biri, düğünler. Pek çok çift Ölümler Günü'nde ve Santo Domingo Kilisesi'nde evlenmek istediğinden, aylar öncesinden rezervasyon yaptırıyor.

Son olarak, makyaj konusu... Bayram boyunca pek çok insan ölü makyajıyla dolaşıyor. Erkeklerinki bildiğimiz kafatası makyajı. Kadınların makyajı ise, buna ek olarak gözlerin etrafında çiçek figürleri içeriyor. Yaşayanlar bir yandan ölümleri bu dünyaya davet ederken, diğer yandan kendilerini ölümlere benzetiyor. Bu şekilde, herkes ölümü ve ölümleri gülerек karşılıyor.

---

4 İnsanların kaybettikleri kişilerin mezarlarına giderek onlarla bir şekilde yeniden bir bağ ya da iletişim kurma çabasının ve de kimi zaman mezara kaybettikleri kişi ile ilişkili bazı şeyler götürüp bırakmalarının, sadece kültüre bağlı olmayan, insani pratikler olması mümkün. Benzeri pratikler şu ya da bu nedenle her zaman gelenek haline gelecek kadar yaygınlaşmamış olsa da, Türkiye ve başka yerlerde de [var](#).

İki not, iki fotoğraf

- Yukarıda bahsi geçen görsel öğelerin tamamı, 2017 ABD yapımı Coco adlı [film](#)de izlenebilir. (Ölümler Gününe eskiden beri ilgim vardı. Ancak Oaxaca'ya gitmeye, Coco'yu izledikten sonra karar verdim ve geri döndükten sonra filmi yeniden izledim.)
- Mezarlıklar ve düğünler de dahil olmak üzere yukarıda bahsi geçen pratiklerin önemli bir kısmını içeren video görüntüleri için bkz.: Oaxaca'da kaydettiğim Instagram [hikayeleri](#).

Macedonio Alcalá Caddesi (güney)

Macedonio Alcalá Caddesi (kuzey)

Ek 1: Meksika Yapımı İzlemeye Değer Filmler

- [Amores Perros](#) (2000, Alejandro G. Iñárritu)
- [Biutiful](#) (2010, Alejandro G. Iñárritu)
- [Desierto](#) (2015, Jonás Cuarón)
- [El Incidente](#) (2014, Isaac Ezban)
- [El Traspasito](#) (2009, Carlos Carrera)
- [La Dictadura Perfecta](#) (2014, Luis Estrada)
- [La Misma Luna](#) (2007, Patricia Riggen)
- [Roma](#) (2018, Alfonso Cuarón)
- [Y Tu Mamá También](#) (2001, Alfonso Cuarón)
- [Diğer](#)

Ek 2: Fotoğraf ve Videolar

- **Mexico City** (Aralık 2018)
[Mexico City](#)
[Mexico City Benito Juárez Havaalanı](#) (MEX)
[Universidad Nacional Autónoma de México](#) (UNAM)
[Teotihuacan](#)
- **Oaxaca City** (Ekim-Kasım 2019)
[Oaxaca City](#)
[Universidad Autónoma Benito Juárez de Oaxaca](#) (UABJO)
[Xoxocotlán International Airport](#) (OAX)
[Monte Alban](#)

[Özet video görüntüleri](#)

Ek 3: Instagram, Flickr, YouTube

- Instagram: <https://www.instagram.com/restlessjourneyman/>
- Flickr: <https://www.flickr.com/photos/serdarkaya/>
- YouTube: <https://www.youtube.com/channel/UCNn21eT2wSXSCIQ6RPoj3aA/videos>

airbnb.com

Şayet airbnb'ye üye değilseniz, mutlaka olun ve sistemi kullanın.
Nedeni için, bkz.: <http://www.derinsular.com/pdf/seyahat.pdf>

Eğer aşağıdaki linki kullanarak üye olursanız,
hem kendinize hem de bana seyahat kredisi kazandırabilirsiniz:

<http://www.airbnb.ca/c/sk906>

Hata bildirimleri ve tavsiyeler için:
<http://www.serdarkaya.com/contact.php>